

LESMATERIALEN: EEN OVERZICHT

Portaal natuurinclusieve landbouw	48
Digitaal leerboek	48
Lesbrieven	49
Biggest Little Farm	50
Prijsvragen	52
Methode: Bridging the think-do gap	53
Filmpjes LNV natuurinclusieve landbouw	55

PORTAAL NATUURINCLUSIEVE LANDBOUW

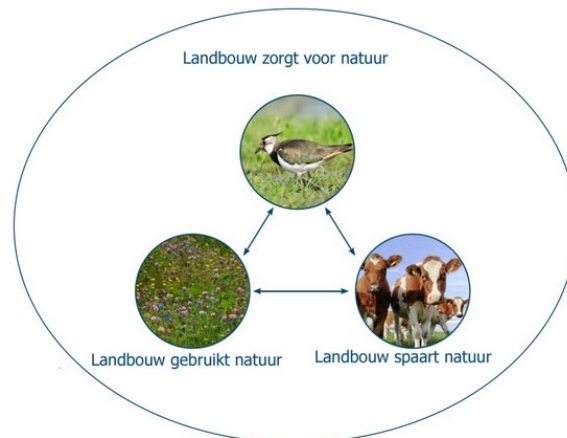
[Het portaal is te vinden op groenkennisnet.nl](https://groenkennisnet.nl)

DIGITAAL LEERBOEK

GroenKennisNet biedt via een Wiki de mogelijkheid om in een samenwerkings-omgeving kennis, informatie en lesmateriaal te maken en met elkaar te delen. WECR-onderzoeker Marijke Dijkshoorn ontwikkelde met collega's en aantal docenten uit het mbo en vmbo een volledig digitaal leerboek met opdrachten.

Greetje Cnossen (docent betrokken bij digitaal leerboek):

"Voor het onderwijs ligt er een kennisrol die wij op moeten pakken."

[Bekijk leerboek >>](#)

LESBRIEVEN

Tijdens de onderwijdag op 28 november 2019 zijn vanuit het EU-CAP project 'Greener Future for Young Farmers' en de Green Deal Natuurinclusieve Landbouw twee prijsvragen uitgezet om geld en ondersteuning beschikbaar te stellen voor aansprekende onderwijsproducten die bijdragen aan meer aandacht voor natuurinclusieve landbouw in het onderwijs.

Lesbrief hbo

HAS Den Bosch o.l.v. lector Daan Groot maakte hier gebruik van om een lessenserie voor het hbo te ontwikkelen.

[Bekijk lessenserie >>](#)

Lesbrief vmbo [pagina 50]

Ook Clusius College viel in de prijzen waardoor Rosemarie Slobbe en Sanne Beld een lesbrief 'Biggest little Farm' konden maken.

[Bekijk lesmateriaal >>](#)

Wouter Keppel

Clusius Schagen, vmbo groen

BIGGEST LITTLE FARM

Film als basis voor inspirerend lesmateriaal

“Na afloop van een duurzaamheidsproject twee jaar geleden gingen we met alle docenten naar de film ‘The Biggest Little Farm’. We kwamen allemaal uit andere hoeken – dieren, tuin, voeding – en werken wel aan duurzaamheid, maar los van elkaar. Maar in die film kwam dat allemaal samen, en we waren zeer geïnspireerd. Toen bedachten we dat we al onze vakgebieden kunnen verbinden, en ook natuur erbij betrekken. Dat doen we niet alleen in de les, maar ook als school. We denken na over onze kringlopen: de resten van de voedingsafdeling kunnen naar de dieren, en organisch afval kan de tuin in.

Lesmateriaal met vier lesbrieven

Vanuit de Green Deal kwam de vraag of we pilot wilden zijn voor natuurinclusieve landbouw in het onderwijs, en toen kwam alles bij elkaar. De Green Deal heeft lesmateriaal gemaakt op basis van de film, en dat ziet er echt heel goed uit, heel bruikbaar. Eind 2020 zouden we dit project gaan draaien, maar dat kon door corona helaas niet doorgaan. Maar dat gaat zeker nog gebeuren!

Uiteraard begint het met het bekijken van de film. Daaraan gekoppeld zijn 4 lesbrieven die mooi aansluiten bij de leeftijd van de leerlingen: over bodem & organische stof, biodiversiteit, goede voeding en 'kijken als Todd'. Todd is de hond van het gezin, die alles rustig bekijkt alsof hij het systeem van de diversiteit doorgrondt. Die lesbrieven zijn goed te doen en aantrekkelijk voor de leerlingen. Bijvoorbeeld een praktijkopdracht bodemdierpjes zoeken in de tuin. Of leren wat de voordelen zijn van wilde bloemen.

Andere benadering

Het gaat over de weerbaarheid van het systeem, een hele andere benadering van het landbouwbedrijf dan ze gewend zijn. Niet gelijk ingrijpen met chemie, maar de lef en de rust hebben om de natuur haar gang te laten gaan. In de film zie je dat mooi als er een probleem is: de man heeft

de neiging om meteen te bedenken wat hij zal doen. Terwijl de hond Todd een stapje terug doet en bekijkt wat er gebeurt.

Uiteraard is onderdeel van het lesprogramma ook het bezoeken van boerenbedrijven. Mooi als de Green Deal een lijst oplevert van boeren is die daarvoor openstaan. Dat hoeven niet meteen biologische boeren te zijn. Ook gangbare boeren die elementen van natuurinclusieve landbouw integreren, zijn juist heel interessant.

Het lesmateriaal is nu vast onderdeel geworden in onze vmbo-opleidingen groen, en mbo-opleidingen plantenteelt en loonwerk.”

Houding boeren(kinderen) verandert geleidelijk

Wouter: “Op ons vmbo komt maar 10% van de leerlingen van een boerenbedrijf, al komen er wel veel van het platteland. Ik snap wel dat boerenkinderen niet meteen open staan voor natuurinclusieve landbouw. Sommigen voelen zich in de hoek gedrukt, hebben het gevoel dat boeren overal de schuld van krijgen. Daarom moet je het anders brengen. Begrip tonen, en niet meteen zeggen: schakel jij maar even over op natuurinclusief. We kunnen niet alle verantwoordelijkheid bij de boer leggen, die is ook maar onderdeel van het systeem.

Maar intussen, vergeleken met een of twee jaar geleden, zie ik wel een kentering. De houding is milder, opener. De jongens van 16 van de boerderij hebben ook het afgelopen droge voorjaar meegemaakt. Die voelen ook wel aan dat we iets moeten met die bodem, dat de huidige weg een beetje doodloopt. En in de vakbladen, Nieuwe Oogst bijvoorbeeld, lees je elke week wel twee of drie artikelen over boeren die een andere richting inslaan en principes uit de ecologische landbouw omarmen. Het gaat geleidelijk, maar het verandert wel!”

PRIJSVRAGEN

Door de coronacrisis konden er in 2020 heel weinig fysieke activiteiten plaatsvinden. Om toch iets op te zetten dat in deze omstandigheden wel uitgevoerd kan worden en een bijdrage kan leveren aan online activiteiten van studenten, zijn vanuit het EU-CAP project 'Greener Future for Young Farmers' en de Green Deal Natuurinclusieve Landbouw drie prijsvragen voor docenten, studenten en jonge boeren bedacht.

[Ingeblikte lessen >> \[zie pagina 30\]](#)

[Video-essay natuurinclusieve landbouw >> =](#)

[Fotowedstrijd 'natuur op het agrarisch bedrijf' >>](#)

Blair van Pelt (onderwijscoördinator WUR)

BRIDGING THE THINK-DO GAP

Onderwijsmethode voor eerstejaars WUR-studenten

Blair van Pelt: “Ik geef het vak ‘exploring the future of food and farming’ aan eerstejaars masterstudenten Farming Systems Ecology. In dit vak kijken we vooral naar de toekomst, en daarbij gebruiken we de methode ‘Bridging the Think-Do Gap’. Dit is een stappenplan om te komen van een toekomstbeeld/visie naar de praktijk.

Voor het toekomstbeeld gaan we uit van een voedsellandschap (foodscapes) waarin het produceren van voedsel onlosmakelijk is verbonden met de omgeving: zowel de fysieke omgeving, het landschap, als de sociale omgeving. Vervolgens stellen we vragen. Wat is de invloed van landbouw op het landschap? Hoe kan het landschap onderdeel worden van de bedrijfsvoering? Hoe maak je ruimte voor ecologie op je bedrijf? Omdat we een internationale opleiding zijn, leren we ook veel van voorbeelden die buitenlandse studenten meenemen. En ondertussen vergeten we niet om te kijken naar de productiekant, op bedrijfsniveau kijken we intensief naar de relatie tussen bodem, plant en dier.

NIL ingebed in opleiding

Natuurinclusieve landbouw is binnen FSE geen speciale module, maar ingebed in het portfolio, bijvoorbeeld in de modules ‘agro-ecology’ en ‘ecological design’. Het zou gek zijn om er een apart onderdeel van te maken, omdat er veel overlap of gelijkenis is met andere productiesystemen, bijvoorbeeld biologische landbouw. We krijgen zo’n 50 scripties per jaar, waarvan een klein deel specifiek over natuurinclusieve landbouw. Een thesis ging bijvoorbeeld over hoe actoren tegen natuurinclusieve landbouw aankijken en wat er voor belemmeringen zijn voor het implementeren van natuurinclusieve landbouw.

Verschillende definities NIL

Er is geen eenduidige definitie voor natuurinclusieve landbouw. Vraag aan 10 mensen om natuurinclusieve landbouw te omschrijven en je krijgt 10 verschillende antwoorden. Dit geeft ruimte maar zorgt ook voor onduidelijkheid. De opleiding gaat over keuzes voor toekomstige voedsel-systemen. Hier ligt een breed palet aan maatregelen en oplossingen. Natuurinclusieve landbouw is niet het enige antwoord op de vraag welk type landbouw het beste is, de vraag is wanneer natuurinclusieve landbouw als beste oplossing kan worden toegepast. In welke context functioneert NIL het beste? Het is eenvoudig om het op hoofdlijnen eens te zijn over natuurinclusieve landbouw, niemand is er op tegen. De echte vragen en knelpunten komen wanneer je de hoe-vraag stelt.

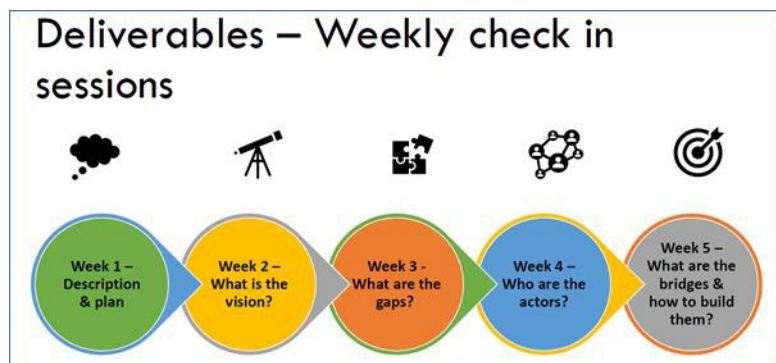
The Think-Do Gap

De ‘Bridging the Think-Do Gap’-methodiek is heel nuttig, maar voor studenten ook erg moeilijk. Je moet loslaten om na te denken wat er mogelijk is binnen het huidige raamwerk. De uitdaging is het

om helder te krijgen wat je wilt om hier te komen, en wat je nodig hebt, vooral van andere partijen. Je moet een gezamenlijk doel of eindbeeld formuleren. Dan ga je in op de vraag wie je kan helpen bij het bereiken van dat einddoel of eindbeeld, het overbruggen van het gat (the gap) tussen ‘nu en toekomst’. Deze partij krijgt een plek aan de tafel. In de les lieten we studenten met elkaar discussiëren vanuit verschillende rollen. De een was boer, de ander bankmedewerker of medewerker van een NGO. Dit was effectiever dan ze vertellen welke rollen er zijn.

Geschiedt voor hbo

De ‘Think-Do Gap’-methodiek zou ook voor hbo kunnen worden ingezet. Ik zie hbo-studenten binnenkomen die geleerd hebben om oplossingen te bedenken voor een probleem. ‘Bridging the Think-Do Gap’ is een hele andere benadering. Je moet loslaten te denken in bestaande oplossingsrichtingen, misschien zelfs wel tunnelvisie, en je richten op wat je wilt. En hieraan andere partijen verbinden en misschien zelfs wel mede-eigenaar laten zijn van je idee. Ik zou de komende 2 tot 5 jaar graag hbo-docenten willen opleiden en begeleiden om dit toe te passen in het hbo-onderwijs. Ook zou je specifieke onderdelen uit de methode kunnen aanbieden. Iets wat veel studenten aanspreekt, en waarschijnlijk ook hbo-studenten en misschien ook wel mbo, is het betrekken van mensen uit de praktijk. Bijvoorbeeld een beleidsmedewerker, verzuivelaar, supermarkt of iemand van de lokale bank. Hoe kijken zij tegen de landbouw aan, welke middelen en instrumenten hebben ze? En tegen welke belemmeringen lopen zij aan?

Teach the teachers

Het zou mooi zijn als ik van de docent ook een student kan maken, ‘teach the teachers’. En hem of haar kan leren om deze methodiek in het klaslokaal toe te passen. Ik zou graag van de docent een facilitator maken, hem of haar in een andere rol willen zetten. Dat zal nog wel de nodige afstemming vragen, maar de student een set aan vaardigheden opleveren die hij of zij in de toekomst goed kan gebruiken.”

Wie is Blair van Pelt?

Blair van Pelt is onderwijscoördinator en docent Farming Systems Ecology (FSE) bij de WUR. Ze geeft samen met professor Rogier Schulte het vak ‘exploring the future of food and farming’, het startpunt voor de eerstejaars aan de Masteropleiding Farming Systems Ecology. Ze coördineert stages en begeleidt MSc-studenten.

FILMPJES LNV NATUURINCLUSIEVE LANDBOUW

Natuurinclusieve landbouw was een aantal jaar geleden een relatief onbekend begrip. Het ministerie van LNV heeft filmpjes gemaakt van ondernemers 'Op weg naar natuurinclusieve landbouw'. Dit geeft boeren, docenten en studenten meer inzicht in wat natuurinclusieve landbouw voor kan betekenen. Bij ieder filmpje hoort een factsheet met extra info over het bedrijf en opgaven voor de leerlingen.

[Bekijk playlist >>](#)

[Overzicht factsheets >>](#)